

معرفی پایان نامه‌های دافوس درباره جنگ

گروه تحقیق فصلنامه

اشاره: دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (دافوس) در سال ۱۳۶۲ و در جریان اوج درگیریهای ایران و عراق تأسیس شد. هدف از تأسیس این دانشکده تربیت نیروهای متخصص و متعهد برای رده‌های مختلف فرماندهی سپاه پاسداران بود. این دانشکده طی ۲۳ سال گذشته با پذیرش دانشجویان و برگزاری دوره‌های متعددی چون دوره عالی عملیات، دوره‌های زمینی، هوایی و دریایی، دوره مقاومت و... توانسته گام مهمی در تأمین کادر متخصص مورد نیاز سپاه پاسداران بردارد.

در ادامه روندی که از شماره گذشته فصلنامه در زمینه اطلاع‌رسانی تحقیقات انجام شده درباره جنگ ایران و عراق در پیش گرفتیم، در این شماره به معرفی پایان نامه‌های تألیف شده توسط دانشجویان دافوس درباره جنگ ایران و عراق می‌پردازیم.

لازم به یادآوری که در گزینش پایان نامه‌هایی که مشخصات آنها معرفی شده است، پایان نامه‌هایی مد نظر قرار گرفته‌اند، که صرفاً به موضوع جنگ ایران و عراق پرداخته‌اند.

با تشکر از نویسندگان این پایان نامه‌ها و نیز اساتید و دست‌اندرکاران دافوس، امیدواریم درج مشخصات این پایان نامه‌ها گامی در جهت اطلاع‌رسانی بهینه تحقیقات جنگ باشد.

فعلی و تقریری) و آرای دین پژوهان در تطورات زمانی، به تبیین جهاد در عصر حاضر و دفاع هشت ساله پرداخته است. با توجه به این که در تحقیق حاضر؛ محقق از روش توصیفی و کاربردی سود جسته است، لذا جامعه آماری آن ۷۲۰ نفر از فرماندهان، مسئولین و رزمندگانی است که در سال‌های طولانی در جبهه‌های نبرد حضور داشته‌اند، و بیشتر ایشان دارای تحصیلات عالی دانشگاهی بوده، و نقش جهاد را در دفاع مقدس حس نموده‌اند.

از مجموع ۷۲۰ نفر نمونه آماری، ۹۵ نفر اظهار داشتند:

عنوان پایان نامه: جهاد و نقش آن در پیروزی ۸ سال دفاع مقدس
نگارنده: عباس عبدالحمید؛
استاد راهنما: حجت الاسلام علی اکبری؛
استاد مشاور: حسین متفکر؛ رشته: مدیریت امور دفاعی؛
سال دفاع: ۱۳۷۸.

پایان نامه مزبور به تعیین و تبیین دیدگاه‌های تشیع درباره جهاد و نقش آن در پیروزی ۸ سال دفاع مقدس می‌پردازد. محقق پس از تبیین جهاد از دیدگاه قرآن و سنت (قولی و

آتی، پیشنهاد می‌شود بنیادی به عنوان بنیاد تبلیغ، آموزش و ترویج جهاد از دیدگاه اسلامی تشکیل شود.

عنوان پایان‌نامه: بررسی استراتژی نظامی عراق در جنگ با ایران

نگارنده: جواد زمان زاده دربان؛

استاد راهنما: حسین اردستانی؛

استاد مشاور: مجید مختاری؛

رشته: مدیریت امور دفاعی؛

سال دفاع: تابستان ۱۳۷۹

همواره در پی وقوع هر جنگی، در طول تاریخ معاصر ایران، شاهد از دست رفتن بخش‌هایی از این سرزمین بوده‌ایم. اسناد تاریخی در این خصوص، بیانگر این نکته است که در طی دو بیست سال گذشته - از زمان سلطنت فتحعلی شاه قاجار به بعد - نزدیک به یک میلیون کیلومتر مربع از خاک ایران جدا شده است. لیکن در جنگ عراق علیه ایران، با وجود پشتیبانی قدرت‌های بزرگ از متجاوز (که در جنگ دوم خلیج همه به آن اعتراف کردند) حتی یک و جب از خاک ایران در دست نیروهای عراق باقی نماند.

آن چه که در صحنه جنگ بیش از هر عامل دیگر، استراتژی نظامی عراق را به چالش باور نکردنی و در نهایت به بن بست کشانید، حضور سرنوشت ساز نیروهای مردمی در صحنه‌های مختلف درگیری بود. ملت ایران ضمن درک شرایط حساس جهانی و با توجه به سخنان روشنگر امام خمینی (ره)، با نیرویی به مراتب عظیم‌تر از آن چه در برآوردهای اطلاعاتی - عملیاتی جهان غرب، مورد محاسبه

نقش حکم جهاد در پیروزی دفاع مقدس زیاد بوده است؛ ۲۲۰ نفر اعلام کردند: خیلی زیاد و ۴۰۵ اعتقاد داشتند: «امتیاز فوق‌العاده داشته است».

هیچ کس از نمونه آماری، به نقش متوسط یا کم حکم جهاد، در پیروزی دفاع مقدس قائل نبوده است. از مقایسه ۸۶/۸ با امتیازبندی‌های اولیه، ثابت می‌شود که نمونه‌های آماری معتقدند نقش حکم جهاد در پیروزی دفاع مقدس خیلی زیاد بوده است. لذا فرضیه‌های اصلی مسئله که بین حکم جهاد و پیروزی ۸ سال دفاع مقدس، رابطه مستقیم وجود دارد اثبات می‌شود.

بنابراین فراوانی‌ها و با توجه به خصوصیات و ملاک‌های نمونه آماری در جامعه آماری، فرضیه، قابل تعمیم به جامعه آماری می‌باشد. همچنین با توجه به رابطه مستقیم نقش حکم جهاد در پیروزی ۸ سال دفاع مقدس، چنین پیشنهاد می‌کند:

(۱) جایگاه جهاد برای جامعه آماری به دقت تبیین شود.

(۲) حتماً نقش جهاد در نظام آموزش‌های عقیدتی - سیاسی گنجانده شود.

(۳) به منظور جلب پشتیبانی‌های عمومی از جهاد احتمالی در آینده، نقش جهاد از طریق رسانه‌های گروهی تبلیغ گردد.

(۴) بودجه‌هایی برای پژوهش‌ها و پایان‌نامه‌های مربوطه اختصاص یابد.

(۵) جهادگرانی که روحیه جهادگری آنان باعث پیروزی ملت ایران شده است شناسایی شده، مشکلات زندگی آنان حل شود. قدر، شأن و منزلت جهادگران دفاع مقدس [و غیر از آن] شناخته شود.

(۶) با توجه به اهمیت موضوع و تأثیر آن در جهادهای احتمالی

قرار گرفته بود وارد عمل شد.

از روزهای آغازین جنگ، توان و قدرت این نیرو، به ارتش بعث رخ می نمود. لیکن تبلور عینی آن زمانی ظهور یافت که «استراتژی برق آسا» در پشت دیوارها، خانه ها، و کوچه های خرمشهر مدفون شد و پس از گذشت مدت زمان کوتاهی - کم تر از ۴۰ روز - استراتژی کسب موقعیت برتر یا تصاحب برگ برنده «استراتژی دوم عراق» را مورد هجوم، و در نهایت تغییر داد.

ایمان به اهداف تعیین شده از سوی رهبری و انجام هر اقدامی در جهت تحقق آن، باعث پدید آمدن صحنه هایی شد که استراتژی ها و تاکتیک های متخذه از سوی دشمن را بی اثر و یا به انفعال کشانید.

تحقیق حاضر در پی آن است استراتژی نظامی عراق را (که به آغاز جنگ منجر گردید) مورد بررسی قرار داده و ضمن تحلیل و توصیف اهداف، شیوه ها و ابزارهای این استراتژی، با نگاهی گذرا به عوامل تغییر آن، رفتار متناقض ارتش عراق را (در طی سالهای ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۱) مد نظر قرار دهد.

پرسش اصلی تحقیق عبارت است از:

دلایل اصلی تغییر استراتژی نظامی عراق در سالهای ۱۳۵۹-۱۳۶۱ چه بوده است؟

این سؤالی است که پژوهشگر محترم به دنبال آن بوده است و پاسخ آن را در شش فصل ساماندهی نموده و در فصل ششم به نتایج زیر اشاره کرده است:

۱) اتخاذ استراتژی جنگ محدود، به جای استراتژی جنگ عمومی از عوامل مؤثر بر تغییر استراتژی نظامی عراق بود.

۲) درک غلط از اوضاع داخلی ایران، عدم ارتباط منطقی میان تدابیر نظامی (سازمان، امکانات، طرح ها و ...) و مقاصد سیاسی و اهداف نظامی باعث شد ارتش عراق در تقسیم و تخصیص نیروها دچار اشتباه فاحشی شود. تخصیص پنج لشکر برای تأمین بغداد موجب شد ارتش عراق با کمبود شدید نیرو در منطقه هدف اصلی یعنی خوزستان روبه رو شود.

۳) ارتش عراق که مبتنی بر تحلیل سیاسی - استراتژیک، پیشروی خود را آغاز کرده بود، پس از روبه رو شدن با واقعیات و درک صحنه های جنگ متوقف شد و این به عدم تحلیل قوی عملیاتی و عدم هماهنگی فرماندهان، آن باز می گردد.

۴) مقاومت نیروهای مردمی و انقلابی ایران در اطراف و داخل شهرها، ارزیابی عراق را با واقعیت های صحنه جنگ روبه رو کرد. در نتیجه نگرش سیاسی - آرمانی بعث به نگرش واقعی و

عملیاتی تغییر یافت و در نهایت موجب تجدید نظر و تعدیل در اهداف استراتژی نظامی عراق گردید.

عنوان پایان نامه: جنگ تحمیلی: بررسی توقف

ارتش عراق در تجاوز به ایران

نگارنده: غلامرضا علاماتی،

استاد راهنما: دکتر محمد باقر حشمت زاده،

استاد مشاور: مدیریت امور دفاعی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۷۹

تحولات چشمگیر نظام بین الملل، در اواخر دهه های ۷۰ و ۸۰ میلادی بر اثر وقوع انقلاب اسلامی تغییرات وسیع، فزاینده و مستمری در سطح بین الملل، منطقه و ایران داشت. از نگاهی دیگر، با سقوط رژیم پهلوی و افت قدرت سیاسی - نظامی ایران در منطقه، موجب اغوای حکومت عراق شد.

در آغاز دهه هشتاد میلادی، که سایر رقبای عراق صحنه را خالی کرده بودند، این فرصت طلایی در اختیار عراق قرار گرفت تا از آن استفاده کند. دولت عراق با استفاده از تعارضات منطقه ای و بین المللی تلاش کرد خود را به قدرت محوری خاورمیانه تبدیل کند و نقش متوازن کننده را در خلیج فارس بر عهده بگیرد. عراق برای رسیدن به این اهداف، می بایست با اثبات قدرت برتر خود در منطقه، موقعیت خویش را در میان کشورهای حاشیه خلیج فارس تثبیت می کرد و با تغییر مرزهای ساحلی، قدرت مانور خود را در آب های منطقه افزایش می داد. جنگ با ایران به عنوان دشمن دیرینه و گرفتار در آشوب های داخلی و منزوی در صحنه بین المللی،

یگانهای ارتش عراق در پیشروی و گسترش وسیع در عرض و عمق زیاد از جمله این موارد بوده است. در همین راستا صدام خواست ابتکار عمل را دوباره به دست گیرد. لذا درخواست آتش بس نمود و وقتی ایران در مقابل این پیشنهاد نرمشی از خود نشان نداد سعی کرد این اشتباهات را مرتفع کند و در مواضع مناسب به تحکیم و تثبیت مواضع بپردازد، تا شرایط لازم برای تحمیل اراده عراق به ایران از طریق شرایط سیاسی فراهم شود که با همت مردم و نیروهای انقلابی این ترفند نیز خنثی شد و با رهبری امام خمینی (ره)، جریانات داخلی متحد شدند و جبهه متحد در مقابل عراق شکل گرفت و عراق را از خاک ایران بیرون نمود.

عنوان پایان نامه: بررسی الگوی مدیریتی و رفتاری

شهید زین الدین در دفاع مقدس

نگارنده: احمد یارمحمدی،

استاد راهنما: دکتر حسن زارعی متین،

استاد مشاور: غلامرضا جعفری، احمد فتوحی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: بهار ۱۳۸۰

محقق در این نوشتار سعی کرده تا در مباحث مدیریت علمی و نیز ارزشی، از ابعاد مختلف به شناسایی رفتار شهید زین الدین پرداخته و چگونگی عمل به آن را مورد بررسی قرار دهد.

سؤال اصلی تحقیق عبارت است از:

الگوی مدیریتی - رفتاری شهید مهدی زین الدین در زمینه های برنامه ریزی و سازماندهی و رهبری و نظارت و تصمیم گیری در بحران، چیست؟

نتیجه گیری محقق درباره شهید زین الدین به این شرح است:

الف) فرمانده خودساخته: فردی که در خانواده ای مذهبی دیده به جهان گشود و از رشد معنوی مناسبی برخوردار بود.

- قدرت شخصی: با عمل به فرامین الهی و اخلاق اسلامی خود، به مهارت انسانی بالایی دست یافته بود.

- زمینه مطالعات و یادگیری: دائماً در حال مطالعه و فراگیری، مشاهده می شد.

- پشتکار و سخت کوشی: از هیچ کوششی در راه انجام وظیفه فروگذار نمی کرد.

- شجاعت و ریسک پذیری: در قبول مسؤلیتهای خطرناک، پیشقدم بود.

می توانست تمام اهداف عراق را برآورده سازد. عراق سرانجام در ۳۱ شهریور ماه ۱۳۵۹ حمله سراسری خود را به ایران شروع کرد و قسمت هایی از خاک ایران را اشغال کرد، اما در همان روزهای اولیه تهاجم، مجبور به توقف شد.

تحقق پیروزی ارتش عراق در تهاجم غافلگیرانه به ایران، علاوه بر تغییر جغرافیایی سیاسی منطقه، می توانست نظام نوپای ج.ا.ا را دچار مشکلات جدی کند.

بر اساس این ملاحظه کلی و اهمیت شکست عراق در ادامه پیشروی، این سؤال مطرح است که چه عاملی منجر به توقف ارتش عراق گردید؟

پژوهشگر محترم برای پاسخ گویی به سؤال فوق، پایان نامه خویش را در پنج فصل تدوین نموده است: طرح تحقیق، پیشینه تاریخی، زمینه های تهاجم، فرضیه اشتباه عملیاتی و نتیجه گیری.

نتیجه تحقیق حاضر به شرح زیر است:

از تجزیه و تحلیل اصول عملیاتی عراق و اقدامات عملی که در نخستین روزهای تهاجم صورت گرفت می توان نتیجه گرفت که در عراق، تفاوت فاحشی بین محیط طراحی ها و تصمیم گیری و آموزش نیروها، در قبل از جنگ و پس از جنگ وجود داشته است. تجزیه و تحلیل عوامل و اشتباهات عراق مؤید این نکته است که بین محیط عملیاتی با آیین نامه های موجود ارتش عراق تناسبی وجود نداشته است.

ترتیب، آرایش نامناسب یگانهای ارتش عراق در سراسر جبهه، ترکیب اتخاذ شده جهت تهاجم، اشتباه در انتخاب هدف اصلی و تمرکز دادن تلاشها روی آن، عدم الحاق

علاوه بر توان تاکتیکی، قدرت تحلیل مسائل امنیتی، دفاعی، منطقه‌ای و بین‌المللی را هم دارا بود.

- خلاقیت و نوآوری: از توانایی‌های ذهنی و تجارب علمی خود در ایجاد راه‌کارهای جدید و مقابله با بحران‌های متعدد، استفاده می‌جست.

- سازماندهی و تقسیم کار: یک سازمان پویا، روان و محکم در بدنه لشکر ایجاد کرده و وظایف را به بهترین نحو مشخص کرده بود.

- مشورت و تصمیم‌گیری: مورد اعتماد در مشورت و حساس در تصمیم‌گیری، خصوصاً در صحنه عمل بود.

- انضباط و سلسله مراتب: رعایت دقیق فرامین مافوق به صورت تعبدی (ولایی).

- نظارت و پی‌گیری و نیز خودنظارتی: در انجام امور واگذاری، کاملاً حساس و پی‌گیر بود و همچنین مراقب نفس خودش بود.

ب) دیدگاه دوستان و هم‌سنگرهای شهید زین‌الدین درباره وی:

- خدا محوری و خوف از خدا: همه حرکت و تلاش او برای کسب رضایت خداوند بود.

- تواضع: به خاطر عمل برای رضای خدا، تواضع بالایی داشت.

- مدیریت جامع‌نگر: به نحوی برخورد می‌کرد که همه رزمندگان از شهرهای مختلف، او را از خود می‌دانستند.

- خستگی‌ناپذیری: با تمام مشکلاتی که در کار از نظر جسمی و نیز روحی پیدا کرده بود، اما به نحو عجیبی، تلاش می‌کرد.

- حکومت بر قلبها: به دلیل تواضع و صداقتی که داشت،

رزمندگان شیفته او بودند.

- تمسک به اهل بیت (ع): فرضیه او این بود که هر چه داریم از اهل بیت (ع) است.

- صراحت در کلام و قاطعیت: تعارف با هیچ‌کس در هر جایگاه و مقامی نداشت.

- سازماندهی و کادرسازی: متناسب با نیازهای یگان، سازماندهی می‌کرد.

- مدیریت مشارکتی و تصمیم‌گیری منطقی: با نظرخواهی تخصصی از افراد، بهترین و قاطع‌ترین تصمیم در صحنه رزم را اجراء می‌کرد.

- آموزش و آزمایش کارکنان: هم به آموخته‌های کارکنان و رزمندگان مقید بود و هم قبل از به کارگیری، توان آنها را در صحنه عمل، محک می‌زد.

- از دیگر ویژگی‌های ایشان: رسیدگی به معیشت کارکنان، شیوایی در کلام، رعایت بیت‌المال، مطالعات گسترده، تبعیت کامل از مافوق، هدایت مطلوب در صحنه نبرد و نظم.

عنوان پایان‌نامه: بررسی عملکرد لشکر ۱۷

علی ابن ابی طالب (ع) در عملیات خیبر

نگارنده: جواد صالحی،

استاد راهنما: دکتر احمد شفیعی،

اساتید مشاور: غلامرضا جعفری و احمد باصری،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: بهار ۱۳۸۰

ملتی که رسالت سنگین پاسداری از خون شهیدان را به دوش می‌کشند. لازم است که تجربه‌ها، اندوخته‌ها و

مأموریت ابلاغ شده (آفند و پدافند) از سوی رده بالاتر، توانسته انتظارات فرمانده و مسئولین قرارگاه را برآورده کند.

عنوان پایان‌نامه راهبردی امنیت دهه ۶۰ جمهوری

اسلامی ایران در کردستان

نگارنده: غلامرضا جلالی،

استاد راهنما: دکتر جهانبخش ایزدی،

استاد مشاور: دکتر محمدتقی نوروزی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: پاییز ۱۳۷۹

پس از پیروزی انقلاب اسلامی توطئه‌های مختلفی از جانب دشمنان خارجی و ضد انقلابیون داخلی برای سقوط انقلاب و یادست کم‌جلوگیری از تعالی و بالندگی آن صورت پذیرفت. حمله نظامی امریکا به طبرستان، تحریم‌های مکرر اقتصادی و تجاری، تقویت ضدانقلاب داخلی، ترور شخصیت‌های فکری و سیاسی نظام ج.ا.ایران و جنگ تحمیلی ۸ ساله، همگی از بارزترین مظاهر توطئه بیگانگان محسوب می‌شوند. در این میان حرکت‌های تجزیه طلبانه و ناقض حاکمیت ایران نیز به اشکال متعدد خود را نشان داد. منطقه عمومی کردستان، شامل حد فاصل جنوب آذربایجان غربی، استان کردستان و شمال غربی استان کرمانشاه (منطقه اورامانات) می‌باشد که در همان روزهای اولیه پیروزی انقلاب اسلامی صحنه فعال احزاب و گروه‌های ضدانقلاب و تجزیه طلب گردید. جریانات فوق به طرز چشمگیری مورد حمایت قدرتهای استکبار، دشمنان منطقه‌ای و محافل خارجی قرار گرفت و متأسفانه حوادث تلخ و ناخوشایندی را

آموخته‌هایش را که از دفاع مقدس و شهدا بهره گرفته برای نسل‌های آینده تدوین نماید، زیرا به فرمایش امام راحل، «جنگ ما جنگ عقیده است و جغرافیا و مرز نمی‌شناسد و ما باید در جنگ اعتقادیمان، بسیج بزرگ سربازان اسلام را در جهان به راه اندازیم.» پس شایسته است تجربیات و اندوخته‌های گرانبهای جنگ جمع‌آوری و تدوین شود تا در مواقع ضرورت و نیاز نیروهای رزمنده از آن استفاده نمایند.

عملیات خیبر یکی از عملیات‌های مهم در جنگ تحمیلی به شمار می‌رود و لشکر ۱۷ به فرماندهی سرلشکر شهید مهدی زین‌الدین نقش به‌سزایی در آن ایفا نمود.

برای دستیابی به نتایج مثبت، محقق سوالات خود را پیرامون وضعیت لشکر در عملیات خیبر چنین عنوان می‌کند: (۱) وضعیت نیروی انسانی قبل و حین عملیات خیبر؛ (۲) وضعیت سازماندهی؛ (۳) آموزش عمومی و تخصصی؛ (۴) طرح عملیاتی؛ (۵) طرح عملیاتی؛ (۶) اقدامات یگان‌های رزمی و پشتیبانی و خدمات رزمی لشکر؛ (۷) توانایی‌های دشمن در عملیات خیبر و (۸) وضعیت لشکر بعد از عملیات. برای پاسخ‌گویی به سوالات فوق نویسنده پایان‌نامه حاضر را در قالب پنج فصل تنظیم نموده و در پایان به نتیجه‌گیری پرداخته است.

- مؤلف نتیجه می‌گیرد:

مأموریت لشکر ۱۷ چنین ابلاغ گردیده است که «با عبور از هورالهویزه (آبراه نیروالصفیر) در ساعت (س) روز (ر) تک نموده، اهداف فتح و نصر را تصرف، خط یاسر را تأمین و سپس آماده شود تا بنا به دستور جهت انهدام دشمن و تأمین جاده آسفالت، تک‌را به سمت جنوب شرق ادامه دهد.» طی بررسی به عمل آمده لشکر ۱۷ با انجام حداقل دو سوم

در تاریخ انقلاب اسلامی رقم زد.

سؤال اصلی و سؤالات فرعی که توسط محقق در این تحقیق طرح شده، به شرح ذیل است:

- چه نوع راهبردهای امنیتی ای در دهه اول انقلاب در کردستان به کار گرفته شده و آیا راهبردهای اتخاذ شده در راستای ایجاد ثبات و امنیت در منطقه و اعمال حاکمیت ج.ا.ا. ایران موفقیت آمیز بوده است؟

- آیا راهبردهای دیگری قابل تصور بود؟

- واکنش مخالفین نظام و ضدانقلابیون در برخورد با راهبردهای امنیتی چه بوده است؟

- آیا راهبردهای ارائه شده با محاسبات کامل و فارغ از اقدامات عملی ضدانقلاب بوده است؟ یا واکنشی به عملکرد ضدانقلاب و واقعیت‌های منطقه بود؟

تحقیق حاضر مشتمل بر شش بخش و بیست و یک فصل است که در پایان بخش ششم، محقق پیشنهادهایی را به شرح زیر ارائه می کند:

۱) تهیه طرح کلی و استراتژیک به منظور هماهنگ سازی عملیات نظامی و عملیات توسعه در کلیه زمینه ها.

۲) پیش بینی شورایی در دولت برای برنامه ریزی و هماهنگی عملیات نظامی و توسعه که بتواند تصمیمات اساسی در مورد مناطق کردنشین را اتخاذ نماید.

۳) تشکیل فرماندهی نظامی واحد سپاه در منطقه با در اختیار داشتن واحدهایی از ارتش (هوانیروز و یگان های پیاده)، نیروی انتظامی، وزارت اطلاعات، یگان های نیروی زمینی و مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و همچنین عنصر تام الاختیار قضایی.

۴) ایجاد یک واحد جامع از صدا و سیما و مطبوعات در قرارگاه برای هماهنگی اجرای عملیات روانی و کار تبلیغاتی متمرکز.

۵) ایجاد یک ستاد خبری و واحد متمرکز اطلاعاتی به منظور هدایت و تمرکز تلاش های اطلاعاتی و تأمین اطلاعات مورد نیاز یگانها.

۶) پیش بینی یک مجموعه سیاسی برای برخورد سیاسی با ضدانقلاب.

۷) پیش بینی کمیسیونی در وزارت خارجه با شرکت فرمانده قرارگاه به منظور تصمیم گیری سریع و اتخاذ تدابیر لازم در برخورد با کشورهای همسایه در موضوع کُرد و کردستان و اتخاذ سیاست هماهنگ بین المللی.

عنوان پایان نامه: بررسی روابط حزب دمکرات

کردستان عراق با جمهوری اسلامی ایران

دانشجو: رحمت الله شیشه گر،

استاد راهنما: دکتر حسین جمالی،

اساتید مشاور: برادر ایرج مسجدی و برادر عبدالله

میینی،

رشته: مدیریت امور دفاعی

ارتباط دولتها با احزاب و گروههای معارض در کشورها، هرچند با قوانین و مقررات بین المللی سازگاری چندانی ندارد، لیکن استفاده اکثر قریب به اتفاق دولت ها از این ابزار به منظور حفظ امنیت و تأمین اهداف خود، این موضوع را به یک واقعیت پذیرفته شده مبدل نموده است.

جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و علاوه بر این در نتیجه استفاده از همین اهرم از سوی کشورهای رقیب، آسیب های فراوانی را نیز متحمل شده است و متقابلاً با ایجاد ارتباط و تقویت سازمان های معارض قدم های اساسی را در راستای تضعیف مخالفان و تأمین امنیت خود برداشته است.

یکی از احزاب و گروههای معارضی که از دیرباز دارای روابط و همکاری طولانی با ایران بوده، حزب دمکرات کردستان عراق می باشد. این حزب یکی از نیروهای سیاسی و مخالف دولت حاکم بر عراق است که طبق اساسنامه خود برای احقاق حقوق کردهای عراق مبارزه می کند.

روابط این حزب با ایران قبل از انقلاب و بعد از آن، به روابط دولت های ایران و عراق بستگی داشته است. با پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار حکومت جمهوری

نگارنده سؤالیهای اصلی تحقیق را به شرح ذیل آورده است:

اولاً: روابط حزب و جمهوری اسلامی ایران در طی حدود بیست سال پس از انقلاب، چه مراحل و دورانی را پشت سر گذاشته است؟

ثانیاً مهمترین عوامل تأثیرگذار بر روابط حزب دمکرات کردستان عراق و جمهوری اسلامی ایران چه بوده است؟ محقق برای پاسخ گویی به سؤالیهای تحقیق، مطالب این پژوهش را در قالب یک مقدمه، سه فصل و یک نتیجه گیری مورد بررسی قرار داده است.

عنوان پایان نامه: بررسی نقش تبلیغی امام خمینی (ره) در هشت سال دفاع مقدس
دانشجو: علی میرزایی،
استاد راهنما: دکتر حسین حسینی،
استاد مشاور: دکتر حسین جمالی،
رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: خرداد ۱۳۷۹

بی تردید یکی از حربه‌ها و ابزارهای مورد استفاده در جنگ، بحث تبلیغات و جنگ روانی است و سعت دامنه تبلیغات و تأثیر گذاری آن به حدی است که در تمامی زوایای زندگی بشر تأثیر می‌گذارد. از جمله صحنه‌هایی که تبلیغات تأثیر زیاد و شگرفی در آن دارد جنگ بین کشورهاست. تبلیغات مانند هر پدیده و سیستمی روشها و ابزار خاص خود را دارد چنان که امام خمینی (ره) نیز در عملکرد تبلیغی خویش در دوران ۸ سال دفاع مقدس به بهترین نحو از کارکردهای مختلف آن بهره برداری نموده است. این پایان نامه در بعد تبلیغات جنگ انجام گرفته و در آن ضمن بررسی اجمالی مبانی نظری تبلیغ و نقش و کارکرد تبلیغات در جنگ به طور عمده به بررسی نقش و شیوه‌های تبلیغی امام (ره) در دوران هشت سال دفاع مقدس پرداخته و زمینه‌های گوناگون آن را مورد پژوهش قرار داده است.

نگارنده در این تحقیق در صدد پاسخ به این سؤال است که:

«نقش استراتژیکی امام خمینی (ره) در بُعد تبلیغی دفاع مقدس، چگونه در بسیج مردم و رزمندگان و پیشبرد اهداف جنگ مؤثر بوده است» و برای پاسخگویی به سؤال خویش، جایگاه دیدگاهها و عملکرد تبلیغی ایشان را در جنگ تحمیلی اعم از جبهه و جنگ و پشت جبهه در سه محور عمده و یک

اسلامی در ایران، روابط حزب دمکرات کردستان عراق با ایران همواره قابل توجه بوده است. تیرگی روابط ایران و عراق، به ویژه در دوران دفاع مقدس که خصمانه ترین مرحله در روابط دو کشور به شمار می‌آید، موجب همکاری نزدیک تر ایران و این حزب شد.

بعد از وقوع جنگ نفت و تشکیل حکومت خود خوانده در شمال عراق، اهمیت و حساسیت این روابط دوچندان شد، به گونه‌ای که حزب دمکرات از موقعیت یک حزب اپوزسیون دولت مرکزی عراق به مقام یک حزب حاکم در دولت کردی شمال عراق تبدیل شده و خواهان روابط در سطح دولتها با جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

نویسنده اهداف انجام این پایان نامه را به دو دسته علمی و عملی (کاربردی) تقسیم نموده است. وی اهداف علمی این پژوهش را تجزیه و تحلیل سیر تاریخی روابط حزب با ایران، شناخت شرایط نوین منطقه‌ای و جهانی تأثیرگذار بر روابط طرفین، ارائه راه حل‌های مناسب برای روابط فیما بین و تبیین و اثبات علمی عوامل مهم در تعیین سطح روابط طرفین و ارائه وضعیت‌های احتمالی از روابط آینده آنها.

اهداف کاربردی این تحقیق را غنا بخشیدن به منابع موجود در حوزه امنیت ملی ایران و کردستان عراق، کمک‌های فکری به مسئولین و دست‌اندرکاران در سطوح سیاست گذاری و اقدام در خصوص حزب دمکرات عراق و کردستان عراق، علمی کردن تجارب گذشته و استنتاج راهبردهای عملی از مجموع تلفیق علم و عمل در حوزه موضوع، انجام یک تمرین علمی جدی به عنوان یک پژوهش توصیفی. تاریخی با نگرش تحلیلی.

تحلیل ابتدایی به شرح زیر مورد بررسی قرار داده است: نویسنده محور نخست را به بررسی اجمالی پیرامون وضعیت سیاسی، اجتماعی و نظامی ایران در آستانه جنگ در قالب تحولات انقلاب اسلامی و بحرانهای ناشی از آن پرداخته و نتیجه حاصله را عدم آمادگی ایران برای جنگ و حتی دفاع در آن مقطع از زمان، ذکر نموده است. محور دوم، راهبردهای تبلیغی امام خمینی (ره) در دفاع مقدس می باشد که بر پایه دو رکن اسلام و مردم استوار گردیده و اساس کار را تشکیل می دهند. ارائه تصویر اسلام ناب محمدی (ص) و ارتقاء شاخص های مردم سالاری در جنگ، معجزه حضور میلیونی مردم را در صحنه های مختلف جنگ به نمایش گذارده و تأثیرات سرنوشت سازی را به ارمغان آورده است.

سومین و آخرین محور این تحقیق را متغیرهای تبلیغی (مضامین تبلیغ) تشکیل می دهد که بر اساس تحلیل محتوا، پیامها و مطالب آنها در مجموع، ۲۲ مورد متغیر تبلیغی ارائه گردیده است و نتیجه تحقیق بیانگر آن است که امام خمینی (ره) در عملکرد تبلیغی خویش در طول دفاع مقدس جهت استفاده از همه ظرفیتهای موجود جامعه و پاسخگویی مناسب به اقبال مختلف و مخاطبین گوناگون خویش بیانات و پیامهای متعدد و متنوعی ارائه داده و از مضامین مختلف تبلیغی (۲۲گانه) استفاده نموده است.

عنوان پایان نامه: شناسایی و بررسی انگیزه های حضور بسیجیان سپاه ناحیه جنوب تهران و ری در جبهه های حماسه ۸ سال دفاع مقدس

نگارنده: غلامرضا ابراهیمی،

استاد راهنما: دکتر سید عبدالرضا حسینی،

استاد مشاور: احمد باصری، قاسم حسینی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۷۸

محقق در این تحقیق مصمم است مهم ترین انگیزه های حضور نیروهای بسیجی در جبهه های نبرد را که بزرگترین عامل پیروزی حق بر باطل در جبهه های نبرد بودند شناسایی و بررسی نموده و در همین راستا اهداف این تحقیق را چنین بیان می کند:

۱) شناخت انگیزه های حضور بسیجیان در حماسه دفاع مقدس،

۲) بیان راه کارهای تقویت انگیزه در راستای ضرورت حفظ

انسجام سازمان بسیج و استمرار آمادگی بسیجیان. ۳) آگاهی نسل جوان بسیج از انگیزه های بسیجیان رزمنده دوران دفاع مقدس و بهره برداری از آن در راستای ایجاد آمادگی های رزمی خود.

در ادامه نگارنده سئوالات اصلی و فرعی تحقیق را چنین طرح کرده است:

مهم ترین انگیزه های حضور بسیجیان ناحیه جنوب تهران و ری در جبهه های حماسه ۸ سال دفاع مقدس چه بود؟

نویسنده در پایان نتیجه می گیرد مجموعه انگیزه های رزمندگان اسلام و توجه کامل به مسائل اعتقادی و مذهبی، و انجام تکلیف شرعی بوده است. و از میان تئوری های دانشمندان غیر اسلامی، صرفاً انگیزه های غیر مادی طرح ابراهام مازلو که در قالب نیازهای روانی، اجتماعی، مذهبی، بیان شده است؛ تا حدی با انگیزه های رزمندگان تطبیق داشته است.

عنوان پایان نامه: بررسی عوامل مدیریتی مؤثر بر عملکرد فرماندهان شهید لشکرهای ۱۴، ۱۷، ۲۷ و ۳۱ سپاه در دفاع مقدس (خرازی، زین الدین، همت و باکری)

نگارنده: سید مصطفی مدنی،

استاد راهنما: دکتر نصرالله شاملی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

استاد مشاور: دکتر لطف علی عابدی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۷۸

فرماندهی نظامی از آن جهت مهمتر از سایر اشکال هدایت در سازمان های دیگر است که علاوه بر موضوع وابستگی حیات

عنوان پایان نامه: علل و عوامل تأثیرگذار بر پیروزی عملیات فتح یک

نگارنده: احمد نیکویی،

استاد راهنما: حسین اردستانی،

استاد مشاور: عبدالله درویش،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۷۸

عملیات فتح یک، جلوه و جنبه دیگری از ابعاد پر دامنه جنگ تحمیلی است که در منطقه کرکوک انجام شد. این عملیات به صورت چریکی و نامنظم در عمق ۱۵۰ کیلومتری خاک عراق به وقوع پیوست و توانست در ارائه شیوه‌های نوین در امر جنگ‌های چریکی و پارتیزانی بسیار موفق باشد. نفوذ در عمق خاک عراق با بهره‌گیری از استعداد و توان بالای نیروهای ایران و همکاری اکراد اتحادیه میهنی کردستان عراق در عبور از موانع، رودخانه و کوه‌های مرتفع و روستاهای کردنشین و پاسگاه‌های عراق و حمل و نقل بیش از ۴۰ تن مهمات توسط چهارپایان، حضور غافلگیرانه در منطقه و سپس انهدام اهداف اقتصادی و نظامی استراتژیک شهر کرکوک و بازگشت بدون تلفات از منطقه و از طرفی فاصله کوتاه زمانی این عملیات، با عملیات دیگر نیروهای اسلامی در منطقه عمومی فاو و آزادسازی شهر مهران، این اقدام را قابل مطالعه نموده است.

سؤال اصلی: عوامل تأثیرگذار بر پیروزی عملیات فتح یک چه بوده است.

نویسنده این تحقیق را در قالب هفت فصل و یک نتیجه‌گیری تنظیم نموده است. محقق در پایان نتیجه گرفته است که: عملیات فتح یک نشان داد که جنگ‌های نامنظم و چریکی در عمق مواضع دشمن علاوه بر وارد ساختن خسارت‌های زیاد بر دشمن، در صورت هم‌زمانی با عملیات‌های بزرگ بر توان رزم دشمن آثار سوء بسیاری داشته باشد.

عنوان پایان نامه: نقش بسیج در دفاع همه جانبه از دیدگاه حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری

نگارنده: اسماعیل سیاحی،

استاد راهنما: دکتر اسماعیل منصوری لاریجانی،

استاد مشاور: مهندس حجت‌الله رشیدی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۷۸

بسیج با ویژگی‌های خاصی که دارد و نقش به‌سزا و تعیین

انسان‌ها به سلامت آن، چیزی فراتر از مدیریت صرف یار هبری صرف است، به عبارت بهتر ترکیبی از هر دو موضوع مدیریت و رهبری است. بنابراین این مطالعه و کنکاش علمی در مورد مناسبات موجود بین فرمانده و سرباز می‌تواند راهگشای حل بسیاری از معضلات مدیریتی جامعه قرار گیرد. در این جستجو و مطالعه است که عوامل ایجاد و تشدید تعارضات بین فرمانده و زیردست مشخص و شفاف می‌گردد، به گونه‌ای که با شناخت و معرفی عوامل تنش‌زا عوامل مؤثر بر موفقیت عنصر فرماندهی نیز تعیین می‌گردد و افسران و فرماندهان، جوان با مطالعه و آگاهی از این عوامل می‌توانند توان و هنر ذاتی خود را در امر نمایش یک فرماندهی موفق، شکوفا و به ظهور رسانند.

به همین مناسبت، پژوهشگر محترم، اهداف فرعی تحقیق در عوامل مؤثر موفقیت فرماندهان شهید چهار لشکر (۱۴ و ۱۷ و ۲۷ و ۳۱) را چنین مرقوم داشته است.

تعیین میزان تأثیر سبک‌های مدیریتی، بر مبنای پیش فرض X و Y و Z بر مبنای تأثیر اصل پیشتازی و پیشقدمی؛ اصل اشتراک فرهنگی و اصل ویژگی‌های فردی بر موفقیت فرمانده بوده است.

سؤال اصلی:

«چه عواملی باعث موفقیت فرماندهان، به ویژه در جلب قلوب و نفوذ در زیردستان می‌گردد؟»

جامعه آماری در این تحقیق کلیه فرماندهان لشکرهای ۱۴، ۱۷، ۲۷، ۳۱ نیروی زمینی سپاه (با حداقل یک سال سابقه جبهه و مسئولیت فرماندهی گروهان، تحت امر سرداران مربوطه) بوده‌اند که از بین آنها تعداد ۱۳۰ نفر به عنوان جامعه نمونه، به روش نمونه‌گیری متناسب با حجم انتخاب شدند

۳) بررسی جامع در خصوص نقش بسیج و بیان آن در سطح کشور، برای رفع ابهام و شبهات، به ویژه نسل جوان دبیرستانی و دانشگاهی.

۴) بررسی مبانی نظری و کاربردی فلسفه انتظار در فرهنگ غنی شیعه، و معرفی الگوهای عملی به جامعه دینی، به گونه ای که هر کس در شرایط مختلف وظیفه اش را بشناسد. ۵) قانونمند کردن سازمان و ساختار؛ و تجهیزات و بکارگیری بسیج در قالب ارتش بیست میلیونی در سه سطح: قانونی اساسی، [مصوبات] مجلس و دستورالعملها.

عنوان پایان نامه: بررسی روابط اتحادیه میهنی کردستان عراق و جمهوری اسلامی ایران

نگارنده: مرادعلی محمدی،

استاد راهنما: دکتر حسین جمالی،

استاد مشاور: سردار ایرج مسجدی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: زمستان ۱۳۷۹

اتحادیه میهنی کردستان عراق بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تلاشهای فراوانی در جهت برقراری روابط با ایران به عمل آورد. و در نتیجه با بازگشایی دفاتری در تهران و دیگر شهرهای مرزی موفق به برقراری ارتباط گردید. این روابط به علت پشتیبانی و حمایت اتحادیه از بعضی گروه های معارض کرد ایرانی تیره و در نتیجه اتحادیه میهنی به طرف رژیم عراق متمایل گشت و مذاکراتی با این رژیم انجام داد. بعد از اینکه از مذاکرات نتایجی به دست نیامد. با اعزام نمایندگان به کشور ایران درخواست برقراری روابط مجدد نمود که بعد از انعقاد قراردادها، این روابط برقرار گردید، به صورتی که نیروهای اتحادیه در عملیات های مشترک علیه رژیم بعث عراق، شرکت داشتند و در مقابل نیز توسط ایران حمایت های سیاسی، نظامی و اقتصادی از اتحادیه میهنی به عمل آمد.

محقق با توجه به مطالب فوق، پرسش اصلی خود را چنین مطرح می نماید:

روابط اتحادیه میهنی کردستان عراق و جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۹ چه دوران و مراحل را پشت سر گذاشته است و مهمترین دلایل و عوامل برقراری این روابط کدامند؟

نویسنده در جهت پاسخ گویی به سوالات و همچنین

کننده ای که در امر دفاع همه جانبه ایفا می کند، شناسایی، تنظیم و تدوین آن نقش ها از مهمترین اولوئتهای پژوهشی به شمار می آید.

هدف اصلی در این پایان نامه، فرمان امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری مبنی بر تشکیل ارتش بیست میلیونی می باشد. محقق با این اهمیت و ارزشی که امام (ره) و مقام معظم رهبری در امر بسیج قائل می باشند سؤال تحقیق خود را این چنین بیان می دارد:

با توجه به اینکه حفظ نظام اسلامی از اهم واجبات می باشد، نقش بسیج در دفاع همه جانبه چیست؟

پژوهشگر در این تحقیق، ضمن بررسی علمی و منطقی موضوع بسیج مردمی، ضرورت اهمیت و نقد آن را در دفاع همه جانبه، با روش شناختی توصیفی. تحلیلی فرضیه های تحقیق را بر مبنای یافته های علمی مورد آزمون قرار داده است.

نتایج تحقیق نشان می دهد که از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری بسیج در دفاع همه جانبه نقش تعیین کننده ای داشته و نیاز به بسیج نیز ضروری و دائمی می باشد.

پیشنهادها:

۱) به امر تشکیل، تجهیز، بکارگیری و تقویت بسیج، در قالب ارتش بیست میلیونی؛ به دلایل ذیل توجه جدی به عمل آید: ادای تکلیف الهی، اطاعت از فرمان و رهبری، دفاع از کشور و نظام، مصالح و منافع [ملی].

۲) تبیین و تدوین استراتژی دفاع همه جانبه و تعیین جایگاه ارتش بیست میلیونی.

دستیابی به اهداف تحقیق، پایان نامه حاضر را در شش فصل به شرح زیر تنظیم نموده است.

فصل اول: تحت عنوان کلیات تحقیق آمده و در فصل دوم محقق سعی نموده است که اطلاعات را در مورد وضعیت جغرافیایی طبیعی و سیاسی کردستان عراق و منطقه دولت خود خوانده ارائه نماید. در فصل سوم به تاریخچه تشکیل اتحادیه میهنی، جناحهای تشکیل دهنده، ایدئولوژی و اعتقادات، اهداف و استراتژی، برنامه ها، ساختار تشکیلاتی، اساسنامه داخلی، وضعیت آموزشی، موقعیت و توان نظامی، منابع مالی، امکانات ارتباطی و تبلیغاتی آن پرداخته شده است. در فصل چهارم و پنجم: ضمن ارائه دوره ها و مراحل مختلف روابط ایران و اتحادیه و بیان ویژگی های هر کدام از این مراحل، ابعاد روابط نظامی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی هر مرحله مورد بررسی قرار گرفته است.

محقق در فصل ششم به ترتیب ذیل نتیجه گیری کرده است که: اتحادیه میهنی کردستان عراق و جمهوری اسلامی ایران از ابتدای انقلاب اسلامی تا مهر ماه سال ۱۳۷۹ که شامل چهار مرحله شکل گیری روابط، بهبود روابط و دوستانه شدن روابط و پذیرش قطع نامه ۵۹۸ را پشت سر گذاشته است.

مهمترین عوامل و دلایل این روابط عبارتند از: جنگ و دشمن مشترک، همجواری، نقاط مشترک فرهنگی و اجتماعی، تأمین امنیت ملی نسبی ایران در مرزهای غرب و شمال غرب و عدم موفقیت اتحادیه در مذاکرات سیاسی با رژیم عراق.

آینده روابط بین ایران و اتحادیه میهنی بستگی به موقعیت زمانی و وضعیت منطقه دارد، در صورت ادامه استراتژی کنونی توسط اکراد، آینده روابط مثبت ارزیابی می شود و همچنین در یک جمع بندی کلی با استفاده از نتایج به عمل آمده و محاسبه سطح روابط می توان اعلام نمود روابط بین اتحادیه و ایران به صورت روابطی می باشد که نسبت حجم روابط مثبت به روابط منفی ۷ به ۱ است.

عنوان پایان نامه: نقش عربستان سعودی در ساماندهی تهدیدات نظامی منطقه ای علیه جمهوری اسلامی ایران در دهه اول انقلاب اسلامی
 نگارنده: احمد هوشمندان،
 استاد راهنما: دکتر جهانبخش ایزدی،
 استاد مشاور: د. ریادار علی فدوی،
 رشته: مدیریت امور دفاعی،
 سال دفاع: تابستان ۱۳۸۱

از جمله عواملی که کشورها را در معرض تهدید قرار می دهد، ویژگی های ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی و جایگاه و نقش کشور و منطقه ای است که در آن واقع شده، و این ویژگی هادر صحنه روابط بین المللی باعث می شود تا چشم طمع بسیاری از کشورها را به سوی خود جلب نماید. نظام سیاسی حاکم بر کشورها نیز به دلیل ماهیت و موضع گیری های ناشی از آن، گاهی منشاء بروز تهدیدات علیه آن کشور می باشد. در این میان، جمهوری اسلامی ایران از دیرباز با بر خورداری از همه ویژگی های فوق مورد تهدید قرار گرفته است. با این اوصاف، عجیب و غیرمنتظره نیست که بعضی از کشورهای منطقه، که برای خویش جوایب نقش قدرت منطقه ای یا داعیه های برتری و رهبریت منطقه ای را در سر دارند، ابزاری در دست قدرت ها قرار گیرند، و یا خود نقش تهدیدکننده را بر عهده بگیرند.

عربستان سعودی کشوری است که به دلایل متعدد به عنوان رقیب جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است و در این راستا می تواند نقش تهدیدکنندگی مستقیم و یا نقش تسهیل کننده در راستای ساماندهی و جهت دهی این تهدیدات را بر عهده بگیرد.

سؤال اصلی این تحقیق عبارت است از: نقش عربستان سعودی در ساماندهی تهدیدات نظامی منطقه ای علیه جمهوری اسلامی ایران در دهه اول انقلاب اسلامی چگونه بوده است؟

مؤلف در پایان نتیجه گرفته است که:

کشور عربستان همچون سایر کشورهای عرب و دول غربی، از وقوع انقلاب اسلامی ایران در بهمن سال ۱۳۵۷، غافلگیر و بهت زده شد. تحولات پی در پی این انقلاب شامل خارج

شدن از بلوک غرب و گسستن پیوند از امریکا و اتخاذ سیاست نه شرقی و نه غربی، بنیان گذاشته شدن جمهوری اسلامی بر آرمان گرایی و اخلاق گرایی و حمایت از مسلمانان جهان و حمایت از شیعیان مظلوم و گرایشهای ملل مظلوم منطقه به جمهوری اسلامی ایران؛ موجبات هراس رژیم های پادشاهی و فاقد مشروعیت را فراهم آورد و حتی موجب گردید تا عربستان و سایر دول منطقه بانوعی وسواس و بدبینی خاص به این انقلاب بنگرند.

بروز ناآرامی در تعدادی از کشورهای حاشیه خلیج فارس و از طرفی اعلام سیاست جمهوری اسلامی ایران مبنی بر صدور انقلاب اسلامی باعث شد این کشورها با توجه به القائنات امریکا، این ناآرامی ها را به ایران منتسب کرده و در مقابل آن موضع گیری نمودند.

متأسفانه کشور عربستان بجای استقبال از اعلام جمهوری اسلامی در ایران، در تبعیت از القائنات غرب در کنار مخالفان انقلاب قرار گرفت، و به صورت پیدا و پنهان به ساماندهی تهدیدات نظامی منطقه ای علیه انقلاب اسلامی همت گماشت.

عنوان پایان نامه: بررسی نقش لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) در عملیات والفجر ۸

نویسنده: محمد حسن محقق،

استاد راهنما: سردار دکتر محمد باقری افشردی،

اساتید مشاور: سردار محمد کوثری - سردار حسین علائی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۸۱

حاصل جنگ تحمیلی تجارب عظیمی است که در سایه زحمات و تلاشها و تحمیل سختیها و تلفات بسیار به دست آمده است، از این رو ثبت این تجارب و انتقال آن به نسل های آینده مسئله ای است مهم که غفلت از آن، سرزنش آیندگان را به دنبال خواهد داشت. در طول این جنگ عملیتهای متعددی صورت پذیرفت و یگانهای متعددی، اجرای مأموریت نمودند.

عملیات والفجر ۸ که در سال ۱۳۶۴ و در منطقه عمومی فاو صورت پذیرفت با توجه به شاخص عبور از رودخانه عظیم اروند، دارای اهمیت نظامی بالایی است یکی از یگانهایی که در این عملیات با حضور فعالانه خود دارای نقش مؤثری بود لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) می باشد. این

لشکر به خاطر اینکه، نیروهای آن از مردم تهران تشکیل شده بود، از اهمیت خاصی برخوردار بود.

سؤال اصلی این تحقیق عبارت است از: لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) در عملیات والفجر ۸ دارای چه نقشی بوده است؟ نویسنده در جهت پاسخ گویی به سوالات و همچنین دستیابی به اهداف تحقیق، پایان نامه حاضر را در قالب ۵ فصل، بشرح زیر تنظیم نموده و در فصل آخر آن به نتیجه گیری و ارائه پیشنهاد پرداخته است. پس از پایان سوابق و شرح کلی عملکرد یگانها در عملیات والفجر ۸، به بیان مانور لشکر ۲۷ در محورام القصر پرداخته است و نهایتاً پس از بیان نتایج کلی عملیات، مقایسه ای بین نتایج حاصله توسط لشکر ۲۷ با نتایج کلی عملیات، انجام داده است. مقایسه فوق به طور اختصار به شرح زیر می باشد:

۱) یکی از سه محور اصلی عملیات والفجر ۸ (محور جاده ام القصر) بر عهده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) بوده است. ۲) طول مدت این عملیات ۷۵ روز بوده که لشکر ۲۷ مجموعاً ۳۹ روز در آن شرکت داشته است.

۳) لشکر ۲۷ در طول این مدت، ۵ مرحله عملیات آفندی داشته که ۴ مورد آن کاملاً موفق بوده است.

۴) لشکر ۲۷ موفق گردید ۱۱ مورد پاتک دشمن را خنثی نماید. این تعداد پاتک خنثی شده در قیاس با کل پاتکهای انجام شده توسط دشمن (۳۷ مورد)، قابل توجه می باشد.

۵) از ۸۰۰ کیلومتر مربع مناطق آزاد شده در این عملیات، حداقل ۱۷۰ کیلومتر آن توسط لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) صورت پذیرفته است. (یعنی ۲۷٪ کلی اراضی تصرف شده)

۶) در جداول ارائه شده آمار تانک و نفربر و سایر ادوات منهدم

پایه معیارهای اسلامی جایگزین نمود. ایشان از طریق نفوذ در دلها و برانگیختن شور ایمان، امتی را به مقابله علیه نظامهای فاسد حاکم بر جهان واداشتند و در برابر همه توطئه های جهانی و دشمنان سرسخت بین المللی با شجاعت و قاطعیت ایستادند و ۸ سال دفاع نابرابر را فرماندهی کردند.

شخصیت سیاسی و مبارزاتی امام خمینی (ره) همه سیاستمداران و مبارزان را به تعجب واداشت و شخصیت عرفانی این عارف عاشق، عارفان در وادی سیر و سلوک را به منزل حیرت کشاند و فقاقت جو شیده و شکل گرفته از چشمه پر فیض فیضیه اش، مرجعیت شیعه را ارتقاء بخشید. اهداف این تحقیق، عبارتند از:

- ۱) تشریح نقش محوری امام خمینی (ره) در استقامت و پیروزی ملت ایران در حماسه ۸ ساله دفاع مقدس.
- ۲) بررسی اندیشه امام (ره) در مقابله با تعرض بیگانگان به مقدسات و مبانی.
- ۳) بررسی نقش و جایگاه اندیشه دفاعی امام (ره) در حوزه دفاع از هویت فرهنگ اسلامی.
- ۴) بررسی جهان شمول بودن اندیشه دفاعی حضرت امام (ره).

نویسنده در راستای تحقق اهداف در نظر گرفته شده، پایان نامه خود را در قالب پنج فصل تنظیم و در فصل پایانی آن نتیجه گیری و پیشنهادات ارزنده ای را ارائه نموده است که به شرح زیر است:

۱) دفاع از منظر امام خمینی (ره) همه جانبه بوده و دارای ابعاد و اجزاء مختلف است.

۲) امام خمینی (ره) در هشت سال دفاع قهرمانانه ملت ایران با تبیین و اجرای دگرترین و استراتژی نظامی خود توانست سکان کشتی طوفان زده انقلاب را در دست گرفته و میهن عزیز و اسلامیمان را از امواج حوادث نجات داد، ایشان این مهم را با توسل به امکانات و برنامه های زیر انجام دادند:

الف) سازماندهی نیروهای مسلح و فرماندهی کامل صحنه های نبرد،

ب) احیاء روحیه شهادت طلبی که خود زاینده الهی شدن مردم بود و

ج) بسیج توده ای مردم و گسیل به جبهه های حق علیه باطل.

۳) امام خمینی (ره) بدون توجه به اصول دیپلماسی که زاینده قرار دادهای ساختگی غرب است با تمام وجود از تعرض بیگانگان به مقدسات اسلامی دفاع نمود و علی رغم همه فشارهای بین المللی خشونتی خدا و پیاده شدن احکام الهی و ادای تکلیف را به همه چیز ترجیح می داد.

شده و به غنیمت گرفته شده توسط لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) ذکر شده است که عبارتند از: ۱۹/۵٪ تانک منهدم شده، ۱۹٪ خودروهای منهدم شده، ۱۶٪ توپخانه منهدم شده، ۱۸٪ پدافند منهدم شده و ۲۰٪ هلی کوپتر منهدم شده توسط لشکر ۲۷ صورت پذیرفته است. ۹۷٪ آن توسط لشکر ۲۷ به اسارت درآمده اند.

۸) یک تیپ زرهی، یک تیپ پیاده، یک تیپ نیروی مخصوص و یک گردان پدافند هوایی، یک گردان توپخانه به مقدار ۱۰۰٪ و ۸ تیپ پیاده، ۲ تیپ زرهی، یک تیپ مکانیزه و ... به مقدار ۶۰٪ از مجموع نیروهای دشمن توسط لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) منهدم گردیده اند.

لذا براساس دلایل فوق و سایر دلایلی که مشروحاً بیان گردیده به این نتیجه رسیده ایم که نقش لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) در عملیات والفجر ۸ تعیین کننده بوده است.

عنوان پایان نامه: بررسی اندیشه دفاعی حضرت امام خمینی (ره) با تأکید بر دفاع مقدس

نویسنده: عباس نیلفر و نشان،

استاد راهنما: دکتر لطفعلی عابدی،

استاد مشاور: جعفر کریمی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۷۹

امام خمینی (ره)، انقلابی را بر اساس اندیشه ها و آرمانهای اسلامی رهبری کرد و نظامی را با سابقه دو هزار و پانصد ساله از صحنه سیاست و فرهنگ جامعه حذف و نظام نوینی را بر

۴) اندیشه دفاعی امام جهان شمول بوده و منحصر به مرزهای جغرافیایی ایران نیست. لذا در صدد رهایی تمامی ملل محروم و مستضعف برمی آمدند. در اندیشه امام (ره) نه تنها ملل اسلامی بلکه مستضعفین غیر مسلمان نیز جایگاه ویژه دارند. امام (ره) برای دفاع جهان شمول خود از برنامه های زیر استفاده می نمودند:

الف) بیداری ملل مظلوم از دسایس استکبار جهانی،

ب) شکستن ابهت پوشالی دشمنان اسلام و

ج) دعوت مسلمین به اتحاد در مقابل استکبار غرب و شرق.

عنوان پایان نامه: بررسی عملکرد گردانهای پیاده

لشکر ۱۹ فجر در عملیات کربلای ۵

نویسنده: محمد باقر رنجبر،

استاد راهنما: دکتر عبدالرضا نداف،

استاد مشاور: سردار غلامحسین غیب پرور،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: تابستان ۱۳۸۰

بر تارک کارنامه جمهوری اسلامی ایران در طول ۸ سال دفاع مقدس، عملیاتهای متعددی می درخشد که هر کدام به تنهایی برای افتخار یک ملت کافی است. در بین تمامی عملیاتها، چند عملیات درخشش بیشتری دارد که عملیات فتح المبین، بیت المقدس، خیبر، والفجر ۸ و کربلای ۵ از آن جمله اند. افتخارات چند عملیات یاد شده نیز یکسان نیست. عملیات بیت المقدس و کربلای ۵ از ویژگی های منحصر به فردی برخوردار هستند. عملیات کربلای ۵ از نظر برخی ویژگی ها از عملیات بیت المقدس نیز مهمتر است و پایان پیروزمندانه جنگ محسوب می شود. عبور از موانع نفوذناپذیر دشمن در شرق بصره و تهدید این شهر و حضور در حومه آن، باعث موفقیت حتمی جمهوری اسلامی در جنگ گردید. به طوری که متعاقب عملیات کربلای ۵، استکبار جهانی بدون رعایت ملاحظاتی، حمایت از صدام را علنی ساخت و قدرتهای جهانی مستقیماً وارد جنگ شدند که نبرد ایران و امریکا در خلیج فارس از آن جمله بود. عملیات کربلای ۵، شورای امنیت رانچار به تصویب قطعنامه ۵۹۸ نمود که برای اولین بار تا حدی نظرات جمهوری اسلامی در آن در نظر گرفته شده بود. این عملیات همچنین باعث شد، مجوز استفاده وسیع از سلاحهای کشتار جمعی به عراق داده شود و نیز کشتار حجاج بی دفاع در مکه توسط رژیم سعودی را در برداشت. سوال اصلی که محقق در این تحقیق مطرح کرده عبارت

است از: متغیرهای مستقل (طرح ریزی، سازماندهی، آموزش، آمادگی جسمانی، روانی و مانور) تا چه حد در گردانهای پیاده لشکر ۱۹ فجر در عملیات کربلای ۵ انجام گرفته؟

در جهت پاسخ گویی به پرسش و همچنین دستیابی به اهداف تحقیق، محقق پایان نامه را در قالب پنج فصل تنظیم نموده و در فصل آخر آن به نتیجه گیری و ارزیابی پیشنهاد پرداخته است که به شرح زیر است:

۱) فرماندهان رده گردان به پایین را برای طرح ریزی باید توجیه و آموزش داد. یک فرمانده دسته باید طراح باشد و باید بفهمد نیروهایش را چگونه آماده کند. هر چند طبق آموزشهای کلاسیک، طرح ریزی در سطح گردان شفاهی است ولی باید تا حد مقدور از فرماندهان طرح ریزی مشروح و کتبی خواست.

۲) آموزش و مانور دو عامل مهم آمادگی رزم یک یگان نظامی می باشد، در گردانها باید بعد از تکمیل آموزش، مانور برگزار کرد. آموزش باید طبق وسایل و تجهیزات و تکنیک و تاکتیکهای مورد نیاز یک عملیات باشد. در هر عملیات کلیه نیروهای گردان، در هر وظیفه ای که بر عهده دارند آموزش کافی ببینند و سپس مانوری متناسب با عملیات و منطقه عملیاتی برگزار گردد.

۳) فرماندهان به فن سازماندهی کاملاً آشنایی داشته باشند و سازماندهی در رده گردان به نحو احسن انجام گیرد.

۴) رزمندگان یک گردان باید کاملاً از نظر آمادگی جسمی و روانی در سطح خوبی باشند.

الف) عوامل موثر در داخل ایران: یکی از عواملی که منجر به اتخاذ تصمیم عملیات سرنوشت ساز فروغ جاویدان گردید. درک رهبری سازمان از وخامت اوضاع داخلی ایران بود.

ب) عوامل موثر درون سازمانی و چگونگی آغاز عملیات فروغ جاویدان: که می توان به نگرانی از آینده سیاسی و چگونگی حیات سیاسی ایران بعد از قبول قطع نامه ۵۹۸ توسط ایران و روحیات و شخصیت روانی رجوع که از شرایط اتخاذ تصمیم استراتژیک، علاوه بر تئوریهای رایج، شرایط سیاسی مقطع اتخاذ تصمیم، ویژگی های فردی و خصوصیات روانی رهبر یا اعضای اصلی تصمیم گیرنده می شد.

ج) شرایط جهانی و بین المللی که عبارتند از:

- ۱) افزایش فشارهای بین المللی بر ایران،
  - ۲) مقابله مستقیم امریکا با ایران. مداخله امریکا در جنگ،
  - ۳) افزایش فشارهای بین المللی بر ایران.
- د) چهار دلیل بر شکست عملیات عبارتند از:
- ۱) پیامدهای مثبت پذیرش قطع نامه ۵۹۸،
  - ۲) بر آورد غلط سازمان از توان رزمی سپاه و نیروهای مسلح،
  - ۳) فقدان استراتژی و ناهماهنگی عوامل استراتژیک سازمان و
  - ۴) تطبیق تصمیم ایران با خواست نظام بین الملل.

عنوان پایان نامه: بررسی تاثیر دلایل آغاز عملیات

فروغ جاویدان بر چگونگی اختتام آن

نگارنده: محمد رضا شبانی،

استاد راهنما: حسین اردستانی،

استاد مشاور: مجید مختاری و سردار محمود رضا شمس

دولت آبادی،

رشته: مدیریت امور دفاعی،

سال دفاع: بهار ۱۳۸۰.

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان یک جریان مدعی سهم در حاکمیت جمهوری اسلامی ایران، تعارضات خود را همواره با نظام سیاسی ایران افزایش می داد، تا آنجا که مطالبات خود را با شیوه ای قهرآمیز و به شکل اقدامات تروریستی و بر خوردهای مسلحانه دنبال نمود. پس از وقایع خرداد سال ۶۰، رهبری سازمان به همراه بنی صدر، به فرانسه گریخت و پس از مدتی وارد کشور عراق شد و با سازماندهی اعضا و عناصر هوادار سازمان، ارتش آزادیبخش را سازماندهی و تجهیز نمود و در دوران جنگ هشت ساله، عملیتهای متعددی را علیه مواضع دفاعی جمهوری اسلامی ایران انجام داد و علاوه بر آن، به عنوان ستون پنجم با اقدامات جاسوسی، اخبار و اطلاعات جبهه ها و اوضاع داخلی ایران را در اختیار ارتش بعث و استخبارات عراق قرار داد. در سالهای آخر جنگ، با ورود امریکا به صحنه جنگ و گسترش جنگ در دریا، سازمان نیز با همکاری رژیم عراق وارد صحنه جدی مبارزه علیه ایران شد.

طبق اظهارات رهبری سازمان، این عملیات از قبل تدارک دیده شده بود و قرار بود ضربه استراتژیکی را تحت عنوان عملیات دفاعی، به نظام سیاسی ایران وارد سازند. پذیرش قطعنامه باعث گردید رهبری سازمان فرصت را مغتنم شمرده و با ایجاد یک فضای روانی، اهداف ارتش آزادیبخش را براندازی نظام جمهوری اسلامی، تشکیل دولت موقت جمهوری دموکراتیک و امضای پیمان صلح میان ایران و عراق اعلام نماید.

سؤالی که در این تحقیق مطرح است، عبارت است از:

سازمان مجاهدین خلق به چه دلایلی تصمیم به انجام عملیات فروغ جاویدان گرفت و این دلایل چه تاثیری بر سرانجام عملیات داشت؟

نویسنده در جهت پاسخگویی به سوالات، پایان نامه حاضر را در قالب شش فصل تنظیم نموده و در فصل آخر آن به نتیجه گیری و ارایه پیشنهاد پرداخته است که به شرح زیر است: